

Sammen skaper vi verdens beste by

Kommuneplanens samfunnsdel
med byutviklingsstrategi 2025

Oslo kommune

Vedtatt av Oslo bystyre 30.04.25. (Sak 85)

Innhold

1	Hva er en kommuneplan?	3
2	Noen fakta om Oslo	4
3	Oslo i verden.....	4
4	Seks samfunnsflokke.....	5
5	Medvirkning.....	6
6	Fra samfunnsflokke til kommunemål.....	7
7	Mål 1 Oslo gir alle like muligheter til å lære, utvikle seg og leve gode liv	7
8	Mål 2 Oslo er grønn og levende	8
9	Mål 3 Oslo er nyskapende og attraktiv	9
10	Mål 4 Oslo er åpen, inkluderende og trygg.....	10
11	Mål 5 Oslo er veldrevet og leverer innbyggerorienterte og sammenhengende tjenester.....	11
12	Hvordan skal kommunen jobbe for å løse flokene og nå målene?.....	11
13	Byutviklingsstrategi	13
14	Byutviklingsstrategi – Samfunnsdialog og samarbeid om byutvikling	16
15	Hvordan følges KPS opp?.....	18
16	Forklaringer på ord og begreper som er brukt i kommuneplanens samfunnsdel..	18

Sammen skal vi lage verdens beste by

1 Hva er en kommuneplan?

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i en kommune. Alle kommuner må ha en kommuneplan, og den består av både en samfunnsdel og en arealdel.

Hva er kommuneplanens samfunnsdel?

Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) er en plan for hvordan kommunen skal utvikle seg framover. Samfunnsdelen har langsiktige kommunemål som forteller hvilken retning vi vil at kommunen og samfunnet skal utvikle seg i.

Hva er det viktigste i KPS?

Det viktigste i planen er kommunemålene. Disse gjelder hele kommunen og alle må samarbeide for å nå målene. Kommunemålene skal være gjennomgående i kommunen fra KPS til budsjett og tildelingsbrev. Alle kommunens virksomheter skal bidra til at målene blir realisert.

Hva er kunnskapsgrunnet for KPS?

KPS bygger på et stort kunnskapsgrunnlag, blant annet Oslotrender 2023, Oslohelsa 2023 og Planstrategi 2024-2027. I sistnevnte dokument er "samfunnsflokene" nærmere beskrevet.

Hva er kommuneplanens arealdel?

Kommuneplanens arealdel (KPA) viser hvordan kommunen skal disponere arealer gjennom for eksempel å bygge nye boliger, veier, parker, lekeplasser og infrastruktur. Arealplanen skal ta hensyn til samfunnsdelen og legge den til grunn når den skal disponere og bruke arealer i Oslo.

Hva er en byutviklingsstrategi?

Byutviklingsstrategien viser koblingen mellom ønsket samfunnsutvikling og arealbruk. Den skal sammen med KPA bidra til å sikre en helhetlig og langsiktig forvaltning av kommunens arealer. Byutviklingsstrategien gir hovedmål og ambisjoner for arealutviklingen i Oslo og viser sammenhengen mellom infrastrukturtiltak og byutvikling. KPA gir konkrete føringer for utvikling og viser hvordan arealene i byen skal disponeres.

Hvordan skal KPS følges opp?

KPS skal følges opp i kommunens videre arbeid og underliggende planer. Den konkretiserer prioriteringer og tiltak. Finansering blir sikret gjennom budsjettet, som er handlingsdelen til KPS.

2 Noen fakta om Oslo

- I juni bodde det **720 500** mennesker i Oslo
- Vi forventer å bli **787 000** i 2040
- Oslo har en ung befolkning, samtidig vil **antallet over 80 år fordobles** fram mot 2040
- Oslo er en mangfoldig by og **1 av 3** har innvandrerbakgrunn
- Oslo har en høyt utdannet befolkning, samtidig fullfører ikke **1 av 6** videregående skole
- Oslo har høy sysselsetting, samtidig står **1 av 5** i alderen 30-59 år uten jobb
- Oslo har mye natur og 2/3 av arealet er Marka, samtidig bor **35 %** i støyutsatte områder
- **8 av 10** trives i Oslo
- I Oslo bor noen av landets rikeste, samtidig lever **16 000** barn (12 %) i familier med lavinntekt
- En sykepleier har råd til å kjøpe **2,4 % av boligene**
- **1 av 4** bor alene
- Oslo har **88 000** studenter

3 Oslo i verden

Som hovedstad blir Oslo påvirket av internasjonale forhold. Krig i Europa, pandemi, energikrise, migrasjon og en mer usikker geopolitisk situasjon er forhold som ofte er utenfor vår kontroll, men som stiller krav til at Oslo raskt må tilpasse seg og håndtere uventede kriser.

Internasjonale avtaler som Paris-avtalen og EØS-avtalen har direkte innvirkning på, og legger føringer for arbeidet til Oslo kommune.

Oslo må samarbeide internasjonalt for å møte disse utfordringene og løse samfunnsflokene. På den måten kan vi utvikle bedre tjenester, påvirke rammebetingelser og utvise globalt samfunnsansvar.

FNs bærekraftsmål skal fremme en sosial, miljømessig og økonomisk bærekraftig utvikling, og blir lagt til grunn for samfunns- og arealplanleggingen.

Bærekraftsmålene er et rammeverk for å møte utfordringene verden står overfor. De omhandler store deler av kommunens ansvarsområder og Oslo jobber hver dag for å nå målene.

For å løse fremtidens utfordringer blir det stadig viktigere med samarbeid og tverrfaglighet. Bærekraftsmål 17, Samarbeid for å nå målene, er særlig viktig for kommunen og felles kommunemål gir en struktur for samarbeid. Bærekraftsmålene er tett knyttet til samfunnsflokene.

4 Seks samfunnsflokker

Hva er en "samfunnsflope"?

En samfunnsflope er en utfordring i samfunnet som kjennetegnes av at verken problemet eller løsningen er tydelig definert, og at forståelsen av problemet kan endre seg over tid. Det finnes flere floker som enten henger sammen eller påvirker hverandre samtidig, og de har ikke nødvendigvis en endelig slutttilstand. Én mulig løsning på ett problem kan skape målkonflikter og nye problemer på andre områder. [Les mer om samfunnsflokene i planstrategien.](#)

Krevende boligmarked og bærekraftig by

Oslos innbyggertall er forventet å vokse i årene fremover, noe som legger press på kommunens boligmarked, infrastruktur, areal og investeringsbehov. Høye bolig- og leiepriser presser mange ut av byen eller inn i vanskelige boforhold, med en opphoping av levekårsutfordringer i enkelte områder av byen. Arealpress gir også utfordringer når vi skal skape en klimatilpasset naturvennlig og utslippsfri by.

Trusler mot trygghet og samfunnssikkerhet

Kommunen står ikke overfor én enkelt trussel, risiko eller sårbarhet, men et mangfold av utfordringer som økende polarisering, terror, klimaendringer, digitale trusler og globale kriser. Det krever tilsvarende variasjon av forebyggende og skadereduserende tiltak.

Fattigdom og økende ulikhet

I Oslo er det store ulikheter og tydelige sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggere i ulike bydeler, og innad i bydeler. Forskjellene i samfunnet blir større og gir utslag på blant annet livskvalitet, helse, utdanning, deltakelse i arbeid, idrett, kultur og frivillighet.

Ungt utenforskap

Mange unge i Oslo står utenfor utdanning og jobb. Dette fører til store kostnader for den enkelte og samfunnet. Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte og krever tverrsektoriell innsats og tidlig forebygging.

Den demografiske utfordringen

En kraftig økning i andelen eldre gjør at kommunen vil få flere som har behov for tjenester, og færre som kan yte og finansiere tjenestene. Deler av befolkningen står utenfor arbeidslivet og en utfordring er å få alle som kan jobbe i arbeid.

Klima- og naturkrisen

Klimaendringene vil føre til flere og mer alvorlige naturhendelser. Dette krever tiltak for å redusere utslipp og å klimatilpasse kommunen, samtidig som vi må bevare og etablere mer natur.

5 Medvirkning

I en tidlig fase har alle de sentrale rådene og utvalgene for medvirkning i kommunen gitt sine innspill til kommuneplanens samfunnsdel. Bydeler og etater har deltatt på innspillsmøter. Kommunen fikk også mange gode innspill til planstrategien. Flere av disse har vært relevante for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Nå er planen på offentlig høring og vi forventer mange flere gode innspill!

Utvalgte sitater fra medvirkningsrådene og kommunens virksomheter

Klima- og naturkrisen

- "Klimatiltak treffer ulikt. Rettferdig klimaomstilling er viktig."
- "Klima- og naturkrisen påvirker alle de andre flokene."
- "Vi er nødt til å gjenbruke mest mulig. Den kvadratmeteren vi ikke bygger, er den mest klimavennlige."

Fattigdom og økende ulikhet

- "Alt blir vanskeligere når man er fattig."
- "Se hele mennesket, uavhengig av hvem det er. Mennesker er mer enn en NAV-søknad, vi trenger et positivt menneskesyn."
- "Særlig boligmarkedet forplanter fattigdom og ulikhet."

Krevende boligmarked og bærekraftig byutvikling

- "Tenk annerledes når det gjelder boligpolitikk. Vi trenger en mer fleksibel boligbygging, og mer dynamiske boformer."
- "Still større krav til utbyggere for å sikre sosial bærekraft."
- "Byutviklingen har stor betydning for folkehelse. En aldersvennlig og universelt utformet by, er en god by for alle."

Ungt utenforskap

- "Vi trenger flere lavterskeltilbud for ungdom innen psykisk helse. Unge må få nok hjelp, tidlig. Det kan hindre frafall i skolen."
- "Kommunen bør jobbe mer med forebygging, og mindre med brannslukking."
- "Det finnes mange fine tilbud i Oslo som man ikke vet om. Det er behov for bedre og mer informasjon om tilbud og tjenester."

Den demografiske utfordringen

- "Eldre er også en ressurs. Bruk den!"
- "Vi må passe på at de som jobber ute i tjenestene ikke slites ut."
- "Det er viktig med avlastningstilbud for pårørende som stiller opp for eldre familiemedlemmer. Med avlastning kan vi stå på lenger."

Trusler mot trygghet og samfunnssikkerhet

- "Vi opplever at debattklima har blitt hardere, det er mer hets og trusler."
- "Mange opplever utenforskap og kjenner på frykt for terror i etterkant av terrorangrepet 25. juni."
- "Bruk erfaringer fra pandemien for å sikre god beredskap."
- "Tillit er viktig. Dersom den blir truet, truer det alt."

"Alle flokene treffer de mest utsatte innbyggerne hardest."

6 Fra samfunnsfloker til kommunemål

Vi vet hva utfordringene er gjennom samfunnsflokene. Nå må vi jobbe sammen for å løse dem, med fem felles mål:

- Mål 1 Oslo gir alle like muligheter til å lære, utvikle seg og leve gode liv
- Mål 2 Oslo er grønn og levende
- Mål 3 Oslo er nyskapende og attraktiv
- Mål 4 Oslo er åpen, inkluderende og trygg
- Mål 5 Oslo er veldrevet og leverer innbygger-orienterte og sammenhengende tjenester

7 Mål 1 Oslo gir alle like muligheter til å lære, utvikle seg og leve gode liv

Dette målet handler om...

Flere i arbeid med livslang læring og kvalifisering

Alle som kan delta i arbeidslivet skal ha muligheten til det. Arbeid er viktig for økonomisk trygghet og deltakelse i samfunnet. I Oslo skal vi legge til rette for at personer som står utenfor arbeidslivet, eller som trenger arbeidserfaring, får muligheten til å jobbe. Arbeidsmarkedet stiller høye krav til kompetanse. Oslo skal legge til rette for kvalifisering for arbeid, livslang læring og at yrkesaktive kan fortsette lengre i arbeidslivet.

Trivsel og mestring i gode barnehager og skoler

I Oslo skal barn og unge trives og oppleve mestring i barnehagen og på skolen, slik at de blir motiverte for videre utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnet. Gode barnehager og skoler bidrar til å utjevne sosiale forskjeller, og gir alle barn og unge muligheten til å få et godt liv. Flest mulig elever skal fullføre og bestå utdanningsløpet.

Inkluderende idrett og kulturliv

Kultur-, idretts- og friluftsopplevelser bidrar til inkludering, skaper mestring, nye perspektiver og en meningsfull fritid for folk i alle aldre. Oslo skal legge til rette for et mangfoldig kultur- og fritidstilbud til lokalmiljøene.

Flere gode boliger, nabolag og byrom

For at flere skal få mulighet til å bosette seg i Oslo, vil kommunen få fortgang i boligbyggingen og åpne flere områder for utvikling. Det skal være enkelt å delta i utviklingen av trygge og gode nærmiljøer. Tjenestetilbud og infrastruktur skal planlegges tidlig og være nært der folk bor. Alle skal ha muligheten til å ta i bruk byen – uavhengig av alder, bakgrunn og funksjonsnivå.

Livskvalitet og forebygging

Sosial støtte, deltagelse, tilhørighet og mestring er sentralt for å fremme god helse og livskvalitet. Oslo vil jobbe for at færrest mulig utvikler og videreutvikler helseproblemer gjennom tiltak som forebygger og reduserer faktorer som fører til psykiske og fysiske helseutfordringer og dårlige levekår. Kommunen skal forebygge at støy og luftforurensning gir helseplager.

8 Mål 2 Oslo er grønn og levende

Dette målet handler om...

Klimarobust nullutslippsby

Oslos klimaarbeid og skal forsterkes ytterligere, og vårt mål er å redusere klimagassutslippene med 95 prosent innen 2030. Samtidig skal vi også ta vare på naturen, utvikle byen med sammenhengende blågrønne strukturer og gjøre byen mer klimarobust. Utslippskutt og tilpasning må ses i sammenheng. Oslo skal være en ledestjerne i klima- og miljøarbeidet.

Utvikle og forbedre miljøvennlige reisemåter

Oslo skal være en by der reisemåter som kollektivtransport, gange og sykkel er attraktive førstevalg. Attraktive kollektivtilbud er avgjørende for å utvikle Oslo-regionen som et velfungerende bo- og arbeidsmarked. Kollektivtilbudet skal være tilgjengelig, effektivt, komfortabelt og rimelig.

Bærekraftig energiforsyning

Oslo skal tilrettelegge for mindre og smartere energibruk og sørge for at nødvendig energiinfrastruktur etableres. For å nå klimamålene kan det stilles krav om lokal fornybar energiproduksjon, mer fleksibel energibruk og samarbeid om energiløsninger.

Redde Oslofjorden og ta vare på Oslomarka

Kommunen skal styrke og restaurere forringede økosystemer på land, i elver, innsjøer og i fjorden, i samarbeid med andre fylker og nabokommuner. Marka skal bevares ved å bruke metoder for skogbruk som er tilpasset de spesifikke forholdene på stedet og som er skånsomme mot naturen.

Gi plass til natur i byen

Kommunen skal stille krav til ivaretagelse av natur i byutviklingen. Det betyr at vi skal bevare og gi mer plass til byens grønne lunger, dyrket og dyrkbar mark, myr, artsrike kulturlandskap og karbonbindende arealer.

Sirkulær økonomi

Kommunen skal føre en effektiv, synlig og kunnskapsbasert klima- og naturpolitikk. Det betyr å fremme mer sirkulær ressursbruk og bærekraftig næringsutvikling. Oslo skal gjenbruke så mye som mulig, og være et forbilde innen deling, gjenbruk, ombruk og materialgjenvinning. I utviklingsområder skal gjenbruk av bygninger prioriteres høyt. Slik kan vi bedre utnytte tilgjengelige arealer, naturressurser og verdier, skape arbeidsplasser og muligheter for nye og innovative løsninger, og oppnå lavere indirekte klimagassutslipp. Det skal lønne seg å velge grønt.

9 Mål 3 Oslo er nyskapende og attraktiv

Dette målet handler om...

Grønn omstilling

Omstillingen til en grønnere økonomi vil gi muligheter for nye bedrifter og nye løsninger. Kommunen skal bidra til å styrke bærekraftige næringer med høy verdiskapning som over tid kan erstatte olje- og gassektorens rolle i den regionale økonomien, og dermed opprettholde grunnlaget for vår fremtidige velferd.

Støtte frivilligheten

En mangfoldig frivillig sektor blomstrer på egne premisser, bidrar til meningsskapende fellesskap og samarbeider tett med kommunen om å skape engasjement, gode lokalsamfunn, tjenester og tilbud til befolkningen. Oslo skal legge til rette for og støtte frivilligheten. Frivillighet, enten det er omsorgspersoner, fotballtrenere eller lokale ildsjeler er nødvendig for å skape inkluderende møteplasser og fellesskap.

Pulserende hovedstad for innbyggere og besøkende

Oslo skal være en by med attraktivt uteliv, arrangementer, kulturliv og fine naturopplevelser. Byen skal være attraktiv for innbyggere, studenter og besøkende, og ha en effektiv kulturell, sosial og teknisk infrastruktur som legger til rette for gode opplevelser og gir trivsel. Byen skal ha tilgjengelige uteområder med rom for kontakt på tvers av generasjoner.

Seriøst arbeidsliv med god rekruttering

Som en av Norges største arbeidsgivere, vil kommunen gjennom Oslomodellen legge til rette for et seriøst arbeidsliv med attraktive arbeidsplasser som sikrer kompetente ansatte. Inkluderende rekruttering og forutsigbare og gode arbeidsforhold i kommunens egne virksomheter er viktig for å tiltrekke riktig kompetanse og for å være nyskapende. Kommunen skal ta godt vare på sine ansatte og gi mulighet for lengre yrkeskarrierer.

Kunnskap og nye løsninger

Oslo skal være en arena for utvikling og testing av nye løsninger, og legge til rette for etablering og utvikling av FoU-miljøer for å styrke Oslos rolle som kunnskapshovedstad. Kommunen skal legge til rette for nyskaping og mer effektive systemer og tjenester for å bidra til å dele kunnskap og data.

Yrende næringsliv

Oslo skal gi næringslivet gode rammevilkår ved å gjøre det enklere for oppstartsbedrifter og mindre selskaper å konkurrere på anskaffelser og rammeavtaler, og legge til rette for offentlig-privat samarbeid for å løse fremtidens utfordringer på en mer effektiv måte. Kommunen skal bidra til at kunnskap utnyttes til å etablere nye bedrifter og arbeidsplasser.

10 Mål 4 Oslo er åpen, inkluderende og trygg

Dette målet handler om...

Toleranse og respekt

Oslo skal fremme inkludering og likeverd for alle, uavhengig av hvem du er og hva du tror på. Alle skal ha frihet til å være den de er og elske den de vil. Det skal være nulltoleranse mot rasisme, diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet.

Mindre ungdomskriminalitet

Oslo skal gi barn og unge gode alternativer til negative sosiale arenaer for å forebygge utenforskap, vold og kriminalitet. Den beste forebyggingen skjer ved å sikre at Oslos mange familier gode vilkår for å kunne gi barn en trygg oppvekst. Kommunen skal sørge for tidlig innsats, forebygging, og tett samarbeid og dialog mellom tjenester for barn og unge, foreldre og politi.

Mangfold og inkluderende arenaer

Kommunen skal være tilgjengelig for alle og universelt utformet, med trygge byrom. Kommunens tjenester og ansatte skal speile befolkningen og det er derfor særlig viktig at minoritetsmiljøer involveres i tjenesteutviklingen. Byen skal ha rom for møter som fremmer felleskap, med plass til forskjellighet. Alle skal gis mulighet til å delta i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter.

Demokrati og medborgerskap

Oslo skal være en foregangskommune for åpenhet, demokrati og medvirkning. Innbyggerne skal inkluderes i beslutninger som angår dem. For å få til dette er det viktig med felles verktøy og plattformer som hele kommunen kan bruke. Kommunen skal kommunisere klart, helhetlig, åpent og inkluderende. Dette er særlig viktig i en beredskapssituasjon.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det må jobbes helhetlig, kunnskapsbasert og systematisk for å forebygge og håndtere uønskede hendelser, som bortfall av vann, naturfare, cyberangrep og andre trusler. Kommunen skal jobbe

forebyggende med beredskap, og skal særlig ha oppmerksomhet på å ivareta utsatte grupper. Klimatilpasning er en forutsetning for at byen skal utvikles med en bærekraftig og trygg retning, og infrastrukturen må utvikles for å tåle overvann og flom, men også tørke.

11 Mål 5 Oslo er veldrevet og leverer innbyggerorienterte og sammenhengende tjenester

Dette målet handler om...

Samarbeid på tvers

Samordning og samarbeid på tvers av fag og sektor er nødvendig for å yte gode tjenester og sikre best mulig bruk av kommunens ressurser. Det skal være likeverdige tilbud på tvers av bydeler. Dette krever tilrettelegging, kunnskapsdeling, deling av data, og helhetlig tenkning med felles mål og tydelige prioriteringer i kommunen.

Effektiv bylogistikk

Kommunen skal sikre en utslippsfri, klimarobust og effektiv bylogistikk med minst mulig ulemper for byliv og innbyggere. Dette omfatter både bydrift som veivedlikehold og renovasjon, transport og håndtering av varer og tjenester i byen. Kommunen må sikre arealer til formålene og ha nødvendig infrastruktur for den utslippsfrie byen.

Ansvarlighet

Kommunen skal føre en ansvarlig økonomisk politikk og styre byens økonomi i et langsiktig perspektiv samtidig som kommunens ressurser brukes slik at de i størst mulig grad kommer innbyggerne til gode. Kommunen skal planlegge for flere behov og vurdere sambruk av arealer. Ansvarlighet handler om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Enkelt å være innbygger

Kommunen skal tilpasse tjenestene til menneskene, ikke omvendt. Det skal være enklere å være innbygger i Oslo. Innbyggerne skal ha valgfrihet, oppleve god kvalitet, effektivitet og forenkling i møte med kommunens tjenester. Innbyggerne skal sikres riktig hjelp til riktig tid. Kommunen skal bidra til at flere som har behov for det får tilgang til egne, egnede boliger.

Digitalisering og innovasjon

Mindre økonomisk handlingsrom og økt tjenestebehov krever at kommunen prioriterer digitalisering og innovasjon høyt. Samarbeid med næringslivet og kunnskapsmiljøer, om bruk av ny teknologi og kunstig intelligens for automatisering, kontroll og rapportering, vil bidra til at medarbeidere får mer tid til å møte mennesker ansikt til ansikt. For ikke-digitale innbyggere skal det fortsatt finnes alternativer som ivaretar deres behov i møtet med kommunen på en enkel måte.

Hvordan skal kommunen jobbe for å løse flokene og nå målene?

Samfunnsflokene kommunen og samfunnet står overfor er ikke nye. Mange kloke hoder med mye kompetanse, engasjement og økonomiske midler har forsøkt å løse dem med varierende grad av hell. Kjennetegn ved flokene er at de er komplekse, sammensatte og det er ikke sikkert det finnes en endelig slutttilstand. Dersom vi skal lykkes i å skape endring, er vi likevel nødt til å ha store ambisjoner og troen på at nye grep kan bidra til nye løsninger. Ingen enkelt sektor eller virksomhet i kommunen kan løse samfunnsflokene alene, og kompleksiteten krever at hele samfunnet trekker i samme retning.

For å lykkes er det nødvendig med prioriteringer og en felles retning for kommunen. Samtidig som Oslo skal fortsette å gjøre det som fungerer bra, krever samfunnsflokene at vi også tør å tenke nytt, mer tverrfaglig og på tvers av samfunnssektorer og forvaltningsnivå. Det er viktig at vi prøver og feiler sammen – slik at vi sammen kan lage verdens beste by.

Våre fem felles kommunemål skal gi retning for kommunens arbeid

Kommunen skal arbeide for alle innbyggerne, men vi kan ikke være alt for alle, hele tiden. Vi skal være mer tilgjengelig for dem som trenger det mest, nå og i fremtiden. Dette innebærer at vi må gjøre prioriteringer av hva som er det viktigste for Oslo, hva som skaper mest verdi og hvilke tiltak som bidrar til å nå kommunemålene på best mulig måte.

Våre fem felles kommunemål skal gi en retning for prioritering av arbeidet og vise de viktigste satsningsområdene for Oslo kommune. Målene er formulert bredt, slik at alle deler av kommunen skal kunne bidra til å oppnå målene.

Sammensatte utfordringer krever samarbeid på tvers

Det blir allerede gjort mye bra arbeid i kommunen, og vi har mange dyktige ansatte som hver dag står på for å skape en best mulig kommune. Samtidig er det viktig at summen av alt kommunen gjør blir større enn summen av enkeltinnsatsene. Siden ulike deler av kommunen sitter på ulike deler av løsningen på samfunnsflokene, må vi gå sammen for å sikre en helhetlig tilnærming til utfordringene. Det blir viktig å skape arenaer og strukturer for at ulike aktører kan finne sammen for å løse utfordringene. Samtidig vil dette sikre en mer effektiv ressursbruk.

Store samfunnsfloker krever kunnskap og langsiktighet

Kommunen skal ha en langsiktig og kontinuerlig tilnærming til målene og samfunnsflokene. Vi må ta på alvor at det ikke finnes raske og enkle løsninger. Vi skal jobbe systematisk, kunnskapsbasert, målrettet og i fellesskap over tid for å løse kommunens og samfunnets viktigste utfordringer.

Dette innebærer at kommunen må våge å stå i usikkerhet og ikke vite alle svarene på forhånd. For å finne nye løsninger må vi være nysgjerrige og åpne for å løse oppgavene på nye måter. Dette skjer gjennom samarbeid og dialog med akademia, næringsliv, innbyggere, frivillighet og andre aktører.

Velkjente utfordringer, nye arbeidsmåter

Mens målene gir retning, og samarbeid skaper en arena for nye perspektiver, er det likevel en vei til konkret handling. Ulike samfunnsflokke krever ulike tilnærminger.

Det vil derfor settes ned arbeidsgrupper med ulik sammensetning, for eksempel med deltagere fra akademia, frivilligheten, innbyggere og næringsliv for å jobbe frem kunnskapsbaserte og godt gjennomarbeidede forslag til tiltak – forankret i forskning, praksiserfaring og brukererfaring. Sammensetning og arbeidsform vil være ulike for ulike typer problemstillinger. Innretning og deltakelse vil derfor variere avhengig av samfunnsfloke og mål.

Mange tiltak er avhengig av finansiering for å kunne settes ut i livet. Kommunen har tradisjonelt en tydelig sektorinndeling i arbeidet med budsjettprosesser, noe som gjør at ulike sektorer får «sine» midler til å løse «sine» oppgaver. Hvis vi skal lykkes med å adressere våre felles samfunnsflokke, må vi anerkjenne at de er sammenvevde og ikke kan løses av en sektor alene. Grunnleggende må metodikken bygge på kunnskap og samspill med relevante aktører i og utenfor kommunen.

Kommunen vil hente inspirasjon og læring fra erfaringer med målrettede samfunnsoppdrag eller «missions». Det handler om store, dristige og målbare satsinger som er rettet mot å løse store og komplekse samfunnsutfordringer. En slik tilnærming kan fungere som en ny «linse» for å fokusere innsatsen på det viktigste. Dette er tverrsektorielle og målrettede innsatser for å finne løsninger på komplekse utfordringer gjennom arbeid mot felles mål.

Et eksempel på en ny arbeidsmåte kan være et tverrsektorielt samarbeid med utgangspunkt i en samfunnsfloke og mot et kommunemål over tid, hvor resultatet ikke nødvendigvis er en sluttrapport eller en tradisjonell plan. Mandatet kan for eksempel være å levere et kunnskapsbasert sett av felles tiltak og resultatindikatorer inn i budsjettprosessene. Felles mål, tiltak og resultatindikatorer vil kunne bidra til at de ulike sektorene som må være med på å løse samfunnsfloken, trekker i samme retning og får insentiver til å samarbeide.

12 Byutviklingsstrategi

Oslo gir alle like muligheter til å lære, utvikle seg og leve god liv

Derfor vil Oslo kommune:

1. Planlegge byutviklingsområder og regulere boliger i takt med befolkningsveksten
 - Følge med på demografisk utvikling og ha oversikt over reguleringstakt og reguleringsbehov.
 - Bruke kommunens eiendommer og kommunale investeringer for å styrke gjennomføringen av ønsket byutvikling.
2. Tilpasse boligutbygging til byens og nærområdenes behov

- Sikre variasjon i boligtyper og størrelser i hele byen, inkludert studentboliger og tilrettelagte botilbud for eldre.

Oslo er grønn og levende

Derfor vil Oslo kommune:

1. Utvikle nullutslippsbyen ved å legge til rette for byutvikling innenfra og ut, banebasert og i sammenheng med regionen
 - Arbeide for redusert trafikk og en samordnet areal- og transportutvikling i regionen som utnytter eksisterende infrastruktur.
 - Styrke indre by, og utvide den tette byen til områder i randsonen av indre by.
 - Utvikle banebaserte utviklingsområder i hele byen.
2. Bygge på allerede bebygde arealer og ta vare på eksisterende bebyggelse
 - Utvikle byen gjennom fortetting og transformasjon av næringsområder.
 - Utnytte byarealer effektivt gjennom sambruk.
 - Arbeide for ombruk av eksisterende bygninger og byggematerialer, mindre riving, og bygg og anlegg med lang levetid.
 - Tilrettelegge for loftsutbygginger og påbygg i den tette byen som ivaretar kulturhistoriske verdier.
 - Omforme veier til bygater.
3. Bevare og styrke natur, grønnstruktur og karbonrike arealer
 - Bevare markagrensen og sikre at skogbruksinteressene tilpasses Markas natur- og rekreasjonsverdier.
 - Sikre byens parker, grønnstruktur, naturverdier og verdifulle naturlige karbonlagre mot nedbygging.
 - Styrke og heve miljøkvaliteten i Oslofjorden og jobbe for bærekraftige økosystemer i fjorden.
 - Åpne lukkede elveløp og bekker for å ivareta bymiljø, natur, dyreliv og klimatilpasning.
 - Arbeide for å gi plass i byen til grønnstruktur og natur, og transformere grå arealer i utviklingen av nye områder.
 - Gjennomføre tiltak som gjør det mulig å bli en arealnøytral kommune.

Oslo er nyskapende og attraktiv

Derfor vil Oslo kommune:

1. Prioritere gange, sykkel og kollektivtransport og redusere behovet for personbil
 - Tilrettelegge for myke trafikanter og et godt kollektivtilbud som et bærende premiss i byutviklingen.

- Utvikle nærhetsbyer og sikre hverdagsfunksjoner med variert boligtilbud, skoler, barnehager, parker, friområder, nærturterreng, møteplasser og handels- og tjenestetilbud i gang- og sykkelavstand.
 - Etablere idrettsanlegg og kulturfunksjoner i tilknytning til kollektivtransport og med gode gang- og sykkelforbindelser til nærområdet.
2. Utvikle byen med gode steds kvaliteter og bruke kulturmiljøer som en ressurs
 - Sikre stedstilpasset utvikling med vekt på lokalt særpreg.
 - Utvikle og bevare unike og identitetsskapende kulturmiljøer og kulturminner.
 - Heve den estetiske kvaliteten på det som bygges i samarbeid med utbyggere.
 3. Samarbeide med kunnskaps- og næringsaktører for å skape en mer attraktiv by
 - Satse på utviklingen av innovasjonsdistriktene Oslo Science City, Punkt Oslo og Hovinbyen Sirkulære Oslo.
 - Arbeide sammen med handelsnæringen for å bygge konkurransekraftige handlegater og markedsplasser.
 - Etablere testarenaer for utprøving av nye og innovative løsninger knyttet til klimautfordringer og andre samfunnsflokke.
 - Tilrettelegge for næringsutvikling i tråd med prinsippet om rett virksomhet på rett sted og samarbeide med næringslivet om klimaomstillingen.

Oslo er åpen, inkluderende og trygg

Derfor vil Oslo kommune:

1. **Sikre at det skapes gode, inkluderende og trygge nabolag i alle deler av byen**
 - Bruke områdesatsinger og områdeløft til å styrke nabolagene i utsatte områder.
 - Sikre bred kommunal innsats i plansaker i levekårsutsatte områder.
 - Sikre at byrom og grønne områder er tilrettelagt for alle, uavhengig av alder, bakgrunn og funksjonsnivå.
 - Tilgjengeliggjøre kommunale lokaler for lokal frivillighet og kulturaktører etter stengetid
2. **Sikre god klimatilpasning i byutviklingen**
 - Sikre overvannshåndtering som integrerte tiltak på tvers av byen, inkludert gater, byrom og grønnstruktur ved bruk av åpne flerfunksjonelle og/eller naturbaserte løsninger.
 - Ta hensyn til klimaendringene og naturfare, og redusere risiko, skade og ulempe fra ekstremvær og ekstremhendelser.

Oslo er veldrevet og leverer innbyggerorienterte og sammenhengende tjenester

Derfor vil Oslo kommune:

1. Arbeide for enklere og raskere plan- og byutviklingsprosesser
 - Drive systematisk prosessforbedring i hele verdikjeden for plan- og byggesak.
 - Sikre god koordinering mellom etater og sektorer som har gjennomføringsansvar i byutviklingen.

2. Aktiv og samordnet innsats i byutviklingsområder

- Løpende kartlegge og oppdatere oversikt over kommunens arealbehov og tilgjengelige arealressurser.
 - Tilpasse eiendomsporteføljen til kommunens behov og bidra til ønsket bolig- og byutvikling.
 - Sikre arealer til kommunens og byens fremtidige behov.
 - Bruke behovsplaner til å planlegge og prioritere investeringer i kommunale formålsbygg og anlegg.
 - Tilrettelegge for at offentlig infrastruktur som skoler, barnehager, lekeplasser, idrettsanlegg, parker og andre sosiale tilbud etableres så tidlig som mulig ved utvikling av nye boligområder.
 - Tilrettelegge for effektiv og klimavennlig bylogistikk og bydrift.
3. Bruke lokal innsikt og kunnskap i byutviklings- og planprosesser
- Sette av tid til forberedelse og etterarbeid i medvirkningsprosesser, med særlig vekt på å vurdere innspill.
 - Utarbeide en felles tilnærming til hvordan vi koordinerer innsiktsarbeid og innhenter, deler og gjenbraker medvirkningsdata i kommunen.

13 Byutviklingsstrategi – Samfunnsdialog og samarbeid om byutvikling

For å nå målene i byutviklingsstrategien og finne løsninger på samfunnsflokene er det nødvendig med større grad av samarbeid og nye samarbeidsformer. Byutvikling krever god koordinering på tvers av sektorer med et mangfold av aktører, både offentlige og private, for å sikre kvalitet og gjennomføringskapasitet. Statlige, regionale og kommunale aktører må involveres, i tillegg til innbyggere, interesseorganisasjoner, utbyggere og forslagsstillere.

Målrettet samfunnsdialog og systematisk innsiktsarbeid

Befolkningen skal inkluderes i beslutninger som angår dem. En samfunnsdialog som bidrar til et godt og bærekraftig samfunn krever at mange bidrar, også utover de som er velkjente aktører i dag. Innbyggermedvirkning er en av flere viktige brikker i å sikre kunnskap om innbyggernes behov og ønsker for en by som skal være god å bo i. Samfunnsdialog og innbyggermedvirkning krever kompetanse og kapasitet både i planlegging, koordinering, gjennomføring og etterarbeid. Medvirkningstretthet, utenforskap og stille stemmer gir behov for å arbeide med innbyggermedvirkning på nye måter. Det er behov for en systematisk tilnærming til innhenting og gjenbruk av medvirkningsdata.

Viktig forpliktende regionalt samarbeid

- Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus legger føringer om en samordnet areal- og transportutvikling. Planen følges opp av plansamarbeidet mellom Oslo og

Akershus. Oslo kommune vil i kommende planperiode samarbeide med Akershus fylkeskommune om videreutvikling av planen.

- Oslopakke 3 og byvekstavtalen sikrer finansiering av miljøvennlig samferdselsinfrastruktur og kollektivtrafikk i Oslo og Akershus, og forplikter partene til å nå nullvekstmålet for personbiltrafikk. Avtalene skal reforhandles i løpet av planperioden. Partene i byvekstavtalen er Oslo kommune, staten, Akershus fylkeskommune og kommunene Bærum, Lillestrøm og Nordre Follo. Gjennom byvekstavtalen har partene forpliktet seg til å samarbeide om areal og transportplanlegging i prioriterte knutepunktområder. For Oslo gjelder dette OsloS, Sinsen/Aker og Bryn/Helsfyr. I tillegg ligger deler av Lysaker knutepunkt i Oslo kommune. De prioriterte knutepunktene er vist i byutviklingsstrategikartet.

Viktige oppgaver for aktiv og samordnet innsats i byutviklingen

- **Samlet kommunal innsats for å sikre sosialt bærekraftig byutvikling**
Områdesatsingene har bidratt positivt til å tenke helhet og menneskelige dimensjoner i byutviklingen. Kommunen vil videreføre samarbeidsformene som er etablert gjennom områdesatsingene, og lære av disse i fremtidig arbeid med å sikre en sosialt bærekraftig byutvikling. I områder med levekårsutfordringer vil kommunen legge ekstra vekt på tidlig involvering av bydeler og andre aktører med særskilt kunnskap om lokale forhold og behov. Byutvikling i levekårsutsatte områder skal bidra til å løfte områdene.
- **Koordinere og prioritere kommunale behov og sikre areal**
Kommunen har gode erfaringer med å kombinere bruken av behovsplaner for å prioritere gjennomføringen av kommunale formål, og langsiktige arealbehovskartlegginger for å sikre arealer til offentlig formål, og vil videreutvikle bruken av disse verktøyene.
- **Planlegging og gjennomføring av byutviklingen**
Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Vann- og avløpsetaten og Bymiljøetaten samarbeider om forslag til prioritering av utviklingsområder. Dette samarbeidet sikrer at kommunens ressurser brukes mest mulig effektivt, og at etatene legger inn felles innsats for å utløse boligbygging og organisere grunneierfinansiering av teknisk infrastruktur. De prioriterte utviklingsområdene er vist i byutviklingsstrategikartet.
- **Samarbeid med private**
Oslo kommune er avhengig av å samarbeide med utbyggingsaktører for å koordinere bolig- og næringsutvikling og for å etablere nødvendig offentlig infrastruktur. Kommunen vil i samarbeid med utbyggere benytte utbyggingsavtaler for å sikre gjennomføring av nødvendig offentlig infrastruktur og for å oppfylle kommunens forutsigbarhetsvedtak. I større utviklingsområder vil kommunen i hovedsak stå for det overordnede planarbeidet, men vil utforske muligheten for privat-offentlig samarbeid om områdereguleringer for å

sikre felles forankring, gjennomførbarhet og smidigere planprosesser. Kommunen har to hovedmodeller for gjennomføring av offentlig infrastruktur i byutviklingsområder: privat og kommunal gjennomføringsorganisasjon. Kommunen vil fortløpende vurdere hvilken gjennomføringsmodell som vil være aktuell for de enkelte utviklingsområdene.

- **Strategisk byledelse**

Gjennom strategisk byledelse og utvikling av tjenestetilbud vil kommunen legge til rette for byutvikling og befolkningsendringene som kommer. Offentlig tjenestetilbud og infrastruktur som skoler, barnehager, lekeplasser, parker, idrettsanlegg, kulturarenaer og andre sosiale tilbud planlegges og etableres tidlig ved utvikling av nye byområder. I områder hvor utviklingen ikke går av seg selv, vil kommunen aktivt vurdere å bruke virkemidler for å påvirke utbyggingsretning og utbyggingstakt, og gi nødvendig forutsigbarhet og insentiver for private utbyggere.

14 Hvordan følges KPS opp?

Kommuneplanen er ikke løsningen på kommunens utfordringer, men starten på en felles innsats for å nå kommunemålene

Kommuneplanen er et overordnet styringsdokument som gir retning. Detaljer og konkret oppfølging blir gjort i videre arbeid og underliggende planer, og finansieres gjennom budsjettet.

- Hva er utfordringene? Planstrategi
- Hva skal kommunen oppnå? Kommuneplanens samfunnsdel
- Hvordan skal areal disponeres? Kommuneplanens arealdel
- Hvordan skal kommunen jobbe for å oppnå målene? Samfunnsplaner
- Hva skal kommunen gjøre det neste året? Budsjett- og økonomiplan
- Hvordan skal virksomhetene følge opp? Tildelingsbrev
- Hva ble resultatet? Årsberetning

15 Forklaringer på ord og begreper som er brukt i kommuneplanens samfunnsdel

Arealdisponering

Arealdisponering handler om hvordan vi planlegger bruken av et geografisk område. Det betyr å bestemme hva et område skal brukes til, enten det er boliger, næringsvirksomhet, landbruk, rekreasjon, eller andre formål.

Blågrønne strukturer

Blågrønne strukturer er et nettverk av naturrike områder som parker, elver, små og store skoger, samt fjell. Disse områdene finnes både inne i byer og utenfor bebyggelsen.

Bylogistikk

Bylogistikk handler om transport av varer, utstyr og avfall til, fra og inne i byområder. Dette krever et godt samarbeid og god koordinering mellom ulike bedrifter og aktører.

Byutviklingsstrategi

En byutviklingsstrategi eller arealstrategi viser hvordan ønsket samfunnsutvikling er knyttet til bruk av områder (arealbruk). Sammen med kommuneplanens arealdel (KPA) skal den sikre en langsiktig og helhetlig forvaltning av kommunens områder. Byutviklingsstrategien setter hovedmål og ambisjoner for hvordan Oslo skal utvikle seg, og viser hvordan infrastrukturtiltak spiller inn i byutviklingen.

Energiinfrastruktur

Energiinfrastruktur handler om systemer og strukturer som sikrer trygg lagring og formidling av energi.

Forutsigbarhetsvedtak

Forutsigbarhetsvedtaket er en beslutning om at Oslo kommune forventer at utbyggingsavtaler etableres for å gjennomføre reguleringsplaner. Hovedpoenget er at utbyggere skal finansiere eller bygge nødvendig teknisk og blå/grå/grønn infrastruktur knyttet til vann, avløp og grønne områder.

FoU-miljøer

FoU-miljøer står for forskning og utvikling. Dette begrepet brukes som en samlebetegnelse for aktiviteter som skaper ny kunnskap og teknologi på en kreativ og systematisk måte.

Handlingsdel

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som sier hvordan planen skal følges opp. Handlingsdelen gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver. For Oslo kommune er dette budsjett- og økonomiplan (også kalt Sak1), hvor tiltak og ressurser prioriteres for de påfølgende kommende fire årene.

Klimarobust

Klimarobust handler om å tilpasse byen og samfunnets evne til å håndtere klimaendringer. Dette innebærer handlinger som ikke bare reduserer klimagassutslipp, men også styrker evnen til å håndtere klimaendringer.

Klimatilpasning

Klimatilpasning handler om å forstå konsekvensene av klimaendringer og sette i verk tiltak for å hindre eller redusere skade, samtidig som man utnytter de mulighetene endringene kan bringe.

Kommunemål

Kommuneplanens samfunnsdel har fem mål som hele kommunen skal jobbe mot, på tvers av alle sektorer og virksomheter. Disse målene skal prioritere og gi retning for kommunens satsinger.

KPA

KPA står for kommuneplanens arealdel. Dette er en juridisk bindende plan for hele kommunen som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Forslag til ny KPA er under utarbeidelse.

KPS

KPS står for kommuneplanens samfunnsdel. Denne tar for seg langsiktige utfordringer, mål og strategier for både kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon.

Oslomodellen

Oslomodellen er et sett med prinsipper og retningslinjer utviklet av Oslo kommune.

Hovedformålet er å forebygge og bekjempe arbeidskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon, samt ivareta grunnleggende menneskerettigheter og internasjonal humanitærrett. Les mer om Oslomodellen på kommunens hjemmeside.

Planstrategi

Planstrategi skal utarbeides innen ett år etter et nytt kommunestyre er valgt. Dette er kommunens verktøy for å forenkle og forbedre planleggingen. Hensikten er å styrke den politiske styringen lokalt av hvilke planoppgaver som skal prioriteres, og tydeliggjøre at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Samfunnsflokke

Samfunnsflokke er måten vi refererer til komplekse utfordringer som kommunen står overfor.

Disse utfordringene er kjent som "wicked problems" i internasjonal forskningslitteratur.

Kjennetegnene inkluderer at verken problemet eller løsningen er klart definert, og forståelsen av problemet kan endre seg over tid. Flokene henger ofte sammen eller påvirker hverandre, har ikke nødvendigvis en klar endelig løsning, og det er vanskelig å oppnå enighet om hvordan problemet skal defineres. Løsninger involverer vanligvis mange interessenter med ulike og til tider motstridende interesser.

Sirkulær økonomi

Sirkulær økonomi er et prinsipp for økonomisk virksomhet som har som mål å holde ressurser i økonomien så lenge som mulig. Vi ønsker å oppnå dette ved å minimere bruk av råvarer, avfall, utslipp og energiforbruk.

Styringsdokument

Et styringsdokument er en skriftlig redegjørelse som definerer roller, ansvar, krav og anbefalinger for ulike aktører i en kommune. Dokumentet inneholder retningslinjer som styringen skal følge.

Tildelingsbrev

Tildelingsbrev er årlige dokumenter som byrådsavdelingene utarbeider til sine virksomheter. I disse brevene beskriver byrådsavdelingenes forventninger til, krav og retningslinjer for virksomhetene basert på det vedtatte budsjettet.